

1. Центральний державний історичний архів України у Львові, ф. 146, оп. 4, спр. 5193, 113 арк.
2. Там само, ф. 358, оп. 3, спр. 447, 95 арк.
3. Там само, ф. 373, оп. 1, спр. 1, 75 арк.
4. Там само, ф. 382, оп. 1, спр. 85, 49 арк.
5. Там само, ф. 581, оп. 1, спр. 91, 53 арк.
6. Діло. – 1912 – 1915; 1917.
7. Свобода. – 1916–1917; 1928.
8. Баран С. Австрійські українці на военній еміграції у Відні // Ілюстрований календар товариства “Просвіта” на преднаступний 1916 рік. – Відень, 1916. – С.164–175.
9. Баран С. До історії українських партій в Галичині // Календар “Свободи” за 1914 рік. – Львів, 1913. – С.18–25.
10. Баран С. Наша програма і організація. – Львів, 1913. – 48 с.
11. Верига В. Визвольні змагання в Україні 1914–1923 рр.: У 2-х т. – Жовква, 1998. – Т.1. – 524 с.
12. Жерноклеєв О. Національна ідея “Молодої України” (1900–1903) // Галичина. – 1997. – №1. – С.29–36.
13. Качор А. Д-р Степан Баран // Передвісники і творці Листопадового зриву. Західноукраїнські громадські і політичні діячі. – Вінніпег, 1965. – С.181–192.
14. Левицький К. Історія визвольних змагань галицьких українців 1914–1918. – Львів, 1928. – Ч.1–3. – 776 с.
15. Патер І. Союз визволення України. Проблеми державності і соборності. – Львів, 2000. – 294 с.
16. Расевич В. Діяльність українських політичних організацій у Відні під час Першої світової війни // Вісник Львівського у-ту. Серія історична. – 1999. – Вип.34. – С.317–330.
17. Расевич В. Засади політичної незалежності України у програмі Української національно-демократичної партії // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2000. – №7. – С.229–242.
18. Рудницька М. Статті – Листи – Документи / Упоряд. М.Дядюк. – Львів, 1998. – 844 с.
19. Шаповал Ю.Г. “Діло” (1880–1939): Поступ української суспільної думки. – Львів, 1999. – 383 с.

The activity of Stepan Baran as the member of the People's committee of the Ukrainian national-democratic party, Major Ukrainian board, Common Ukrainian board was analyzed; his position concerning relations of different Ukrainian political authorities during First World War was cleared up; the contribution to the building up of the Ukrainian national-democratic party was characterized.

Key words: Stepan Baran, the Ukrainian national-democratic party, the Ukrainian parliamentary club, Major Ukrainian board.

УДК 930. 2 (477) (092)

ББК 63.3(4 Укр) 52

У. Великопольська

ОСОБОВИЙ ФОНД МИРОНА КОРДУБИ У ДЕРЖАВНОМУ АРХІВІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Пропонована стаття розкриває зміст і джерелознавчі особливості особового архівного фонду відомого українського науковця та громадського діяча Мирона Кордуби.

Ключові слова: Мирон Кордуба, Державний архів Львівської області, особовий фонд, документи, справи.

Постать Мирона Кордуби – видатного українського історика, етнографа, педагога, публіциста, одного з найталановитіших учнів М.Грушевського, донедавна майже забута, сьогодні привертає до себе увагу широкої дослідницької аудиторії. З його науковою та громадсько-політичною діяльністю як члена багатьох наукових товариств та інституцій, декана філософського факультету Українського таємного університету у Львові, професора Варшавського та Львівського університетів пов’язаний важливий етап історії українського суспільного та науково-культурного життя першої половини ХХ ст. Недарма творчий доробок ученого та громадянська позиція останнім часом неодноразово ставали об’єктом наукового вивчення [1].

Проте й дотепер у його особовому фонді зберігається великий пласт невідомих або маловідомих рукописних матеріалів, котрі, уникнувши руйнівного впливу часу, дійшли до наших днів і очікують на ретельне дослідження.

У 1979 р. частину документів (40 кг розсипу) з домашнього архіву родина історика передала до Центрального державного історичного архіву у м. Львові. Працівники установи сформували 93 справи й надали фондові номер Р-7. Документи, що туди ввійшли, охоплюють період із 1893 р. до 1969 р. Згідно з рішенням колегії Головного архівного управління при РМ СРСР від 14 грудня 1979 р. фонд М.Кордуби було передано Державному архіву Львівської області з відповідно зміненим номером Р-2923.

Матеріали цього фонду є лише частиною архіву науковця. Рукописна спадщина вченого складається з усіх матеріалів, які репрезентують його наукову, культурну, суспільно-політичну діяльність, тому цілком закономірно, що вони потрапили до різних архівних установ. Так, деякі документи зберігаються також у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В.Стефаника НАН України, у приватному архіві онуки історика Адріани Огорчак (Львів), у фондах Центрального державного історичного архіву України у Львові.

Цінність фонду Державного архіву Львівської області полягає в тому, що він дає можливість реконструювати окремі сторінки біографії М.Кордуби за допомогою біографічних документів, а також низки інших джерел, передусім пов'язаних із діяльністю товариств та громадських об'єднань, у яких він брав участь, установ, де працював, листування, неопублікованих праць вченого, бібліографії [2].

Ряд справ розкриває основні віхи життя історика. Фонд, зокрема, містить кілька варіантів автобіографії (українською, польською, російською, німецькою мовами), паспорт, свідоцтво про вступ до Львівського університету, анкети Варшавського університету, власноручний список найважливіших праць історика, довідки, угоди, записники (спр.1).

Особливу цінність становить рукописний текст “Спогадів”, у якому міститься унікальний матеріал для висвітлення політичної, наукової, освітньої діяльності М.Кордуби в 1919–1925 рр. (спр.2). У “Спогадах” учений детально аналізує національно-політичну та соціально-економічну ситуацію, що склалася на ту пору в Галичині, а також тогочасне становище України на міжнародній арені. Прослідковуються його товариські та ділові стосунки з відомими науковцями, політичними діячами, митцями, висвітлюється діяльність М.Кордуби на посаді декана філософського факультету Українського таємного університету у Львові, робота в НТШ, маловідомі факти про отримання звання професора Українського державного університету в Кам'янці-Подільському (зважаючи на політичну ситуацію, М.Кордуба туди не поїхав).

У фонді представлено низку лекційних конспектів, за якими можна простежити педагогічну діяльність вченого. У 1901 р., переїхавши з Відня до Чернівців, він викладав у Другій чернівецькій державній гімназії історію та географію. Після переїзду до Львова в 1919 р. М.Кордуба працював викладачем історії у Львівській академічній гімназії й одночасно (1921–1925 рр.) в Українському таємному університеті у Львові. З 1929 р. до січня 1940 р. він був професором східноєвропейської історії та історії України у Варшавському університеті, а протягом 1940–1941 рр. – викладачем історії в українській гімназії в Холмі. Повернувшись до Львова, М.Кордуба вчителював у Другій, а згодом у Першій українській гімназії. Після звільнення Львова від німецької окупації вчений виконував обов'язки професора у Львівському університеті. Ряд справ фонду дає можливість проаналізувати викладацьку роботу науковця. Зокрема, це підготовчі матеріали до підручників з історії (спр.44) та географії (спр.45). (Однак видається, що їх варто розглядати як підготовчі матеріали до лекційних занять).

Говорячи про наукову, громадсько-політичну діяльність М.Кордуби, О.Пріцак зазначав: “На жаль, його лекції не збереглися, варшавський варіант у двох томах і

львівський у трьох томах” [3]. Насправді вони й сьогодні містяться в особовому фонді вченого. Це лекції з історії України у двох частинах, прочитані у Варшавському університеті (спр.21–32), та конспект лекцій з історії України в трьох томах (спр.18–20). Надзвичайно корисними для оцінки його педагогічної діяльності є такі матеріали: конспект лекцій з історії Австро-Угорської монархії у двох томах (спр.35, 36), конспект лекцій з історії стародавнього світу і середніх віків (спр.37), конспект лекцій із джерелознавства (спр.41), конспект лекцій з історії Західної Європи від Кромвеля до Великої французької революції (спр.34), конспект лекцій з історії західних слов'ян доби Перемислидів і П'ястів (спр.33). Про ретельність підготовки М.Кордуби до занять із студентами свідчить запис у його щоденнику: “Університетські виклади забирали мені кожну вільну хвилину, бо ж при 33 год. шкільної науки, до котрої також треба було приготуватись, сідати за приладження університетських викладів – се не жарти. А просто особиста амбіція наказувала не йти перед студентів з чим-будь” [4].

Визнання внеску М.Кордуби в історичну науку підтверджує той факт, що вчений був членом численних наукових товариств і установ. Його шлях до самостійних наукових досліджень розпочався з НТШ. Як свідчать документи, дійсним членом історико-філософської секції науковця обрали на засіданні 8 квітня 1903 р. (спр.1). Він тісно співпрацював із ВУАН. У листі від 22 червня 1926 р. історика повідомляли, що 9 травня 1926 р. його обрали дійсним членом археографічної комісії, а 23 березня 1928 р. загальні збори історичної секції Української Академії Наук одностайно обрали М.Кордубу дійсним членом (спр.1).

У 1929 р. науковець отримав запрошення обійняти посаду професора східно-європейської історії Варшавського університету. Тому наступні десять років життя вченого пов'язані з Варшавою, яка на ту пору стала важливим центром української науки. З 1929 р. М.Кордуба активно долучився до діяльності Українського наукового інституту як заступник голови історичної секції. 9 травня 1939 р., “узявши до уваги заслуги перед українською наукою, а також довголітню співпрацю, Український науковий інститут обрав ученого своїм почесним членом” (спр.1). Одночасно М.Кордуба репрезентував українську історичну науку в кількох польських наукових товариствах. 24 березня 1934 р. він став членом Інституту народних справ (спр.1), а 24 травня 1935 р. був зарахований до лав Товариства шанувальників історії (спр.1). Крім того, науковець співпрацював з Угорським товариством ім. Петефі у Варшаві (спр.1).

Письменницьку й журналістську діяльність М.Кордуби схвально оцінило Львівське товариство письменників і журналістів ім. І.Франка, тому на засіданні 30 листопада 1937 р. його обрали дійсним членом цього товариства (спр.1).

Історик активно співпрацював з Українським інститутом громадознавства в Празі (12 травня 1925 р. став членом-кореспондентом відділу економіки і техніки) і тамтешнім Українським історико-філологічним товариством (6 травня 1941 р. обраний його дійсним членом) (спр.1).

Цікавим є розділ фонду, де представлено епістолярні матеріали. Очевидно, що листи не можуть бути основним джерелом для наукового відтворення біографії вченого, але ігнорувати їх не варто, оскільки вони написані безпосередньо за слідами подій, тому допомагають ліпше зорієнтуватися в тогочасній ситуації, повніше висвітлити той чи інший епізод. В особовому фонді науковця виявлено 32 листи й низку повідомлень, хронологічний діапазон яких відноситься до 1910–1947 рр. Значна частина листів датується 1930–40 рр. Помітно, що зміст листів торкається кількох тем, а саме: наукові питання, підготовка видань, фахові поради та рекомендації, особисті та родинні справи.

Один із найбільш ранніх листів (від 27 січня 1910 р.), що міститься у фонді, М.Кордуба отримав від О.Луцького [5]. Автор звертався до вченого з проханням указати, коли йому буде зручно проводити виклади для Вищої школи хліборобів (спр.83).

С.Смаль-Стоцький [6] у березні 1910 р. організував загальноосвітні курси для селянства в Чернівцях. Серед викладачів працював і М.Кордуба. Метою курсів було завдання пробудити у свідомості селян відчуття приналежності до української нації.

У своєму листі від 2.10.1919 р. Андрій Жук [7] повідомляв, що за його сприяння через філію одного з банків М.Кордуба незабаром отримає гонорар розміром 1000 франків за працю “Територія і населення України” [8], надруковану в Берні французькою мовою (спр.83). Цікавий відгук про цю розвідку міститься в щоденнику вченого: “Надійшло до Львова кілька українських публікацій, виданих в Берні в французькій мові, між ними і моя..., перевід добрий, і видання, як на теперішні відносини доволі чепурне. Одно тільки розсердило мене, що замість дати карту, яку я свого часу зладив і на котрій етнографічні границі зазначені зовсім строго на основі позитивних статистичних даних, ... долучили до брошури невідомо ким зладжену карту з етнографічними границями, зовсім довільно сфабрикованими” [9].

Кілька листів від різних авторів яскраво засвідчують, що М.Кордуба приділяв значну увагу історичній топоніміці. Він один із перших серед українських науковців зайнявся докладним вивченням географічних назв як історичного джерела. Згадані листи датуються 1930–1934 рр. Адресанти інформували професора про стан роботи зі збирання топографічних назв: Лист від 12.04.1934 р., у якому І.Зілинський [10] звертався з проханням: “Я дуже цікавий почути від Вас, як від фахівця в цих справах, Вашу думку... Хотів би при Вашій ласкавій допомозі усталити хоч важніші географічні назви (міст і рік)” [11], підтверджує високий авторитет М.Кордуби серед дослідників української ономастики й топоніміки.

Питання публікації праці вченого про історію Галицько-Волинської держави та Юрія Болеслава порушує І.Крип’якевич [12] у листі від 21.03.1939 р. (спр.83).

П’ять невеличких повідомлень на поштових листівках від А.Яковлева [13] подають відомості про видавництво праць М.Кордуби. Чотири з них датовані 1942 р. Один лист не датований, але з тексту видно, що належить до цього ж періоду, оскільки висвітлює те саме коло питань (спр.83). Значну за обсягом частину епістолярію становлять листи М.Антоновича [14].

Загалом виявлено сім листів і з перших їх рядків зрозуміло, що є вони яскравим свідченням ставлення молодого дослідника до М.Кордуби. Практично в кожному листі М.Антонович радився зі своїм досвідченим колегою і, очевидно, отримував корисні поради та фахові настанови, тому неодноразово відписував: “Дякую Вам за відзив про “Наливайка”. Від такого суворого критика як Ви, це для мене найбільше признання” (лист від 6.01.1943 р.), “Почуваю прямий обов’язок подякувати Вам за Вашу ласкаву картку з новими вказівками” (лист від 18.09.1943 р.), “Я дозволив собі у передмові подякувати Вам за пороблені зауваження ...” (лист від 04.06.1944 р.) (спр.83).

У фонді зберігаються листи та запрошення на засідання НТШ, листи від видавничого комітету у Варшаві, повідомлення з книгарень, банків, звернення голови Українського центрального комітету, запрошення на різноманітні урочистості (спр.84).

Наявна у фонді кореспонденція дає уявлення не лише про ділові, а й про особисті стосунки М.Кордуби з багатьма відомими діячами того часу. Уже при побіжному огляді листів у вічі впадає одна стала закономірність. Усі адресанти завжди звертаються до М.Кордуби з глибокою пошаною: “Високоповажний пане професоре”, “Високоповажний пане докторе”, “Високоповажний пане товаришу”, “Дорогий пане докторе”, “Ваша Достойносте”.

Виняткове значення мають документи й матеріали, що дозволяють окреслити коло наукових зацікавлень вченого. Це рукописні розвідки “Українсько-німецькі зв’язки на протязі століть” (спр.7), “Михайло Грушевський як дослідник князівської доби історії України” (спр.8), “Розмежування і поділ історичного предмету” (спр.9), стаття про перекичування деяких географічних назв у підручниках із географії (спр.10),

“Ханенко Михайло, Микола, Олександр” (спр.11), “Волинська земля напередодні історії” (спр.12), стаття “Палеоліт” та кілька статей про походження українського народу (спр.5, 6, 14).

Документи фонду докладно висвітлюють дискусію щодо появи української нації, що розгорнулася на межі 20–30 рр. ХХ ст. Приводом для неї стала стаття М.Кордуби “Найважливіший момент в історії України” (рукопис спр.5), у якій історик зазначав, що вирішальним чинником формування української та білоруської народностей було загарбання в другій половині XIV ст. південних і західноруських слов’ян Литвою. Цій темі науковець присвятив розвідки “Одно з найважливіших питань історії України” (рукопис спр.6), “Виникнення української народності. Генеалогічна таблиця” (рукопис спр.14), а також низку статей, що друкувались на шпальтах газети “Діло”, зокрема “Початки української нації”, “Ще про найважливіший момент в історії України (до заміток д-ра Миколи Чубатого)” (спр.15). М.Кордуба також цікавився проблемами етногенезу українців. Він був прихильником теорії про східну прабатьківщину слов’ян, але детально вивчав інші погляди на виникнення давньоруської державності. Це підтверджує конспект праці В.Пархоменка “У истоков русской государственности” (VI – XI вв.) (спр.47).

М.Кордуба досконало володів кількома іноземними мовами. Свідченням цього слугують його конспекти лекцій із французької, італійської та німецької мов (спр.42, 43). У фонді перекладацька діяльність ученого представлена неопублікованим рукописним перекладом роману Ж.Верна “Таємничий острів” (спр.16).

На окрему згадку заслуговує укладена власноручно загальна бібліографія праць історика (спр.74). Вона налічує 449 анованих карток, які дають достовірне уявлення про науковий доробок М.Кордуби. Корисними для дослідників будуть бібліографії вченого з історії України та Росії (спр.75–77), з історії Буковини, Молдавії та Угорщини (спр.78), Гуцульщини (спр.79). У фонді міститься картотека географічних назв із бібліографічними посиланнями (спр.80).

Серед фондових матеріалів містяться тематичні виписки М.Кордуби з періодичних видань, зокрема із журналів “Вольное слово”, “Русские ведомости”, “Русская мысль”, “Красный архив”, “Киевские епархиальные ведомости”, “Киевская старина”, “Былое”, “Мечта”, “Слово” (спр.50–56).

В архіві зберігається чимало конспектів ученого з наукових праць, що стосуються різних періодів історії та культури європейських країн, а саме Польщі, Франції, Росії, Німеччини, Австрії, Італії, Греції, Румунії (спр.46, 47, 58–72).

Вагомий пласт наукового доробку М.Кордуби становлять рецензії на праці українських і зарубіжних учених. Зазвичай він публікував їх на сторінках “Записок НТШ”, “Літературно-наукового вісника”, “Kwartalnika historycznego”. У фонді зберігається рукописний відгук науковця про “Підручник з історії України” Й.Мірчука (спр.17), а також рецензії на роботи самого М.Кордуби “Географічний атлас” (спр.82), підручник для вчительських семінарій “Історія Австро-Угорської монархії” (спр.81).

Протягом багатьох років М.Кордуба вивчав архівні матеріали. Як учень М.Грушевського, пройшов солідну архівознавчу школу. Повага до документа й до архівної роботи як головної передумови всякого історичного дослідження залишились у нього на все життя. Він працював в архівах Відня, Кракова, Москви, Бухареста. Матеріали, почерпнуті там, лягли в основу багатьох наукових праць. Так, у фонді зберігаються його виписки з архівних документів до історії Молдавії (спр.48, 49).

Поряд зі свідченнями про наукову, громадсько-політичну діяльність ученого у фонді представлено документи, які свого часу зібрав М.Кордуба. Це, зокрема, “Вступне слово представника уряду Швейцарії Еттера на відкритті VIII конгресу істориків у Цюриху 1938 р. (спр.87). Науковець брав участь у цьому конгресі, делегований від НТШ та УНУ (Український науковий інститут у Варшаві) з доповіддю “Домінуюче

становище Галицько-Волинської держави на Сході Європи у другій половині XIII ст. У фонді зберігаються статті та оповідання невстановлених авторів (спр.88, 89), тематичні покажчики до журналу “Буковина” за 1902, 1903, 1909, 1910 роки.

В окремий розділ виділено документи дружини вченого – Євгенії Михайлівни (з роду Цегельських), які в основному стосуються питання передачі Інституту суспільних наук АН УРСР (сьогодні Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України) бібліографії історії України М.Кордуби (спр.92). Ця праця є однією з найбільших і найцінніших робіт, якій дослідник присвятив понад 25 років свого життя. Вона нараховує 55 тисяч анотаційних карток, що охоплюють видання від 1800 до 1914 рр. Серед документів є примірник договору про купівлю Інститутом суспільних наук АН УРСР в особі директора інституту І.Крип’якевича бібліографії історії України, акт про її оцінку. Матеріали фонду свідчать, що, крім бібліографії, було передано ряд рукописів ученого. Документи даного розділу містять також відомості про передачу в Тернопільський краєзнавчий музей праць і речей історика (дарчий лист Євгенії Михайлівни), довідки для одержання пенсії чоловіка, листівки з привітаннями тощо (спр.92).

У фонді зберігається 15 світлин, на яких М.Кордуба в оточенні своїх учнів, колег-науковців, друзів. На жаль, значна частина з них без підписів (спр.93).

Усі перелічені документи й матеріали є значним інформаційним потенціалом, який заслуговує на детальний аналіз, при дослідженні наукової спадщини М.Кордуби. Рукописні праці вченого не втратили своєї актуальності й потребують видання, а наукові ідеї історика – осмислення та популяризації.

1. Прицак О. Мирон Кордуба і його життя // Дзвін. – Львів, 1990. – №7. – С.144–146. Серкіз Я. Плутагар національної історії // За вільну Україну. – 1994. – 10 лютого. Федорів І. Мирон Кордуба в історії України (кінець XIX – перша половина XX ст.). – Тернопіль, 2001. Головин Б. Мирон Кордуба як педагог // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В.Гнатюка. Серія: Історія. Вип.12. – Тернопіль, 2001. – С.14–20. Зайцева З. Мирон Кордуба й українські наукові товариства //Український історичний журнал. – 2002. – №6. – С.108–122. Юсова Н. Питання щодо “спільноруськості” Київської Русі в доробку Мирона Кордуби // Україна в Центрально-Східній Європі. – 2004. – №4. – С.383–401. Великопольська У. Малознана праця Мирона Кордуби “Методологія історії”: спроба аналізу // Вісник Львівського національного університету. Серія історична. – Львів, 2005. – Вип.39–40. – С.628–640.
2. Надалі усі посилання на справи фонду подаються в тексті статті в дужках.
3. Прицак О. Мирон Кордуба і його життя... – С.145.
4. Державний архів Львівської області (далі ДАЛО), ф.р.2923, оп.1, спр.2, арк.55 зв.
5. Луцький Остап (1883–1941) – публіцист, політичний і громадський діяч, один із провідних діячів кооперації в Галичині. Протягом 1907–1913 рр. редагував щоденну газету “Буковина”.
6. Смаль-Стоцький Степан (1859–1938) – відомий філолог, культурний і громадсько-політичний діяч, один із лідерів українського національного руху на Буковині. У 1885–1918 рр. працював у Чернівецькому університеті. З 1921 р. до 1938 р. викладав в Українському вільному університеті у Празі, очолював філософський факультет. Автор численних мовознавчих та літературознавчих праць.
7. Жук Андрій (1880–1968) – публіцист, громадсько-політичний діяч, один із засновників Союзу визволення України. Працював на дипломатичній службі у Відні, був радником закордонних справ УНР. Автор низки статей на економічну та політичну тематику.
8. Ідеться про працю М.Кордуби “Територія і населення України” (Відень, 1918). Очевидно, у 1919 р. робота була видана у французькому перекладі.
9. ДАЛО, ф.р.2923, оп.1, спр.2, арк.9 зв.
10. Зілинський Іван (1879–1952) – відомий філолог, дійсний член НТШ, професор Краківського та Празького університетів. Досліджував лемківські та бойківські говірки.
11. ДАЛО, ф. р.2923, оп.1, спр.83, арк.28.
12. Крип’якевич Іван (1886–1967) – відомий історик, дійсний член НТШ, професор Львівського університету (з 1939 р.), академік АН УРСР (з 1958 р.). У 1953–1962 рр. очолював Інститут суспільних наук у Львові. Автор численних наукових праць з історії України.
13. Яковлів Андрій (1872–1955) – учений, дослідник історії українського права, дійсний член НТШ, керівник правничої секції Української вільної академії в Нью-Йорку. З 1923 р. проживав на еміграції

в Празі, де працював професором Українського вільного університету, а з 1945 р. – ректором. У 1952 р. переїхав до США.

14. Антонович Михайло (1910–1954 (1955)?) – історик, член українського історично-філологічного товариства в Празі, доцент Віденського університету, професор Українського наукового інституту в Берліні, лектор Бреславського інституту. Після капітуляції гітлерівської Німеччини був переправлений у СРСР, де його засудили “як військового злочинця та ідеолога українського буржуазного націоналізму” до 25 років ув’язнення в Норильському концтаборі.

Proposed article opens the content and shows document's analysis from the personal fund of famous historian M.Korduba.

Key words: State Archives of Lviv region, Myron Korduba, personal fund, document.

УДК 737:94 (477.8)

ББК 63.221

В.Ф. Саганюк

МОНЕТНО-ГРОШОВА СПРАВА В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД (1918–1939 рр.)

У статті висвітлено процес поширення на терени Західної України польської валюти в 1918–1939 рр., проаналізовано реформаторську діяльність польського уряду у фінансовій галузі та його цінову політику.

Ключові слова: Західна Україна, Польща, грошова реформа, грошовий обіг, марка, злотий, емісія, інфляція, гіперінфляція, карбування.

Українська історична наука в наш складний час переходу до демократичного суспільства не може повноцінно існувати й розвиватися без систематизації об’єктивних знань, аналізу й теоретичного узагальнення емпіричного матеріалу. На сьогоднішній день набагато більшу роль в історичному дослідженні повинні відігравати розробки в галузі нумізматики та боністики. Аналіз і узагальнення всіх складових економічної історії України в цілому та її окремих регіонів повинні бути використані при розробці концепції економічної політики на сучасному етапі та на перспективу.

На жаль, у даний час в українській історіографії немає комплексного дослідження, в якому було б проаналізовано стан монетно-грошової справи в Західній Україні в міжвоєнний період (1918–1939 рр.). Певні спроби розглянути дане питання були зроблені в дослідженнях вітчизняних учених Р.М.Шуста [18], С.В.Краузе [14], А.С.Бадаєва [7]. Аналіз доробків, що стосуються проблематики грошового обігу та монетної справи, частково знайшов своє відображення в працях Г.Голиша [9], Л.Зашкільняка та М.Крикуна [10].

Використавши здобутки історичної науки з проблеми дослідження, автор уважав одним із важливих завдань знайти й залучити до наукового обігу нові джерела.

Ураховуючи актуальність і порівняно недостатню вивченість даної проблеми, ми вибрали як об’єкт дослідження становище монетно-грошової справи в Західній Україні впродовж 1918–1939 рр.

Мета статті полягає у відтворенні об’єктивної і цілісної картини грошового обігу Західної України в міжвоєнний період, аналізі існуючої грошової системи, дослідженні в даному контексті багатого соціально-економічного досвіду Західної України.

У результаті поразки країн Четвертого блоку в Першій світовій війні наприкінці жовтня 1918 р. багатонаціональна Австро-Угорська імперія розпалася, і на її уламках виникли незалежні національні держави. Українці Галичини також використали своє суверенне право на національне самовизначення, і 1 листопада 1918 р. утворилася Західноукраїнська Народна Республіка.

Однак у результаті польсько-української війни (листопад 1918 – липень 1919 рр.) з вимушеним відступом Галицької армії за Збруч та збройним поваленням влади ЗОУНР,